Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ____________________

   (Name) ____________________

2. (Signature) ____________________

   (Name) ____________________

Roll No. | | | | | | | | |

(In figures as per admission card)

Roll No. ____________________

(In words)

Test Booklet No.

J—3808

PAPER—III

MARATHI

Time : 2½ hours] **[Maximum Marks : 200**

Number of Pages in this Booklet : **32** Number of Questions in this Booklet : **26**

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. Answers to short answer/essay type questions are to be given in the space provided below each question or after the questions in the Test Booklet itself.

   No Additional Sheets are to be used.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
   (i) To have access to the Test Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
   (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the question booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
4. Read instructions given inside carefully.
5. One page is attached for Rough Work at the end of the booklet before the Evaluation Sheet.
6. If you write your name or put any mark on any part of the Answer Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. You have to return the Test booklet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall.
8. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
9. **Use of any calculator or log table etc. is prohibited.**
10. **There is NO negative marking.**

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. पहले पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए।
2. लघु प्रश्न तथा निबंध प्रकार के प्रश्नों के उत्तर, प्रत्येक प्रश्न के नीचे या प्रश्नों के बाद में दिये हुये रिक्त स्थान पर ही लिखिये।

   इसके लिए कोई अतिरिक्त कागज का उपयोग नहीं करना है।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी। पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
   (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी सील को फाड़ लें। खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें।
   (ii) **कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं। दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ / प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले ले। इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे। उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा।**
4. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें।
5. उत्तर-पुस्तिका के अन्त में कच्चा काम (Rough Work) करने के लिए मूल्यांकन शीट से पहले एक पृष्ठ दिया हुआ है।
6. यदि आप उत्तर-पुस्तिका पर अपना नाम या ऐसा कोई भी निशान जिससे आपकी पहचान हो सके, किसी भी भाग पर दर्शाते या अंकित करते हैं तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित कर दिये जायेंगे।
7. आपको परीक्षा समाप्त होने पर उत्तर-पुस्तिका निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और इसे परीक्षा समाप्ति के बाद अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें।
8. **केवल नीले / काले बाल प्वाईंट पैन का ही इस्तेमाल करें।**
9. **किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है।**
10. **गलत उत्तर के लिए अंक नहीं काटे जायेंगे।**

MARATHI

मराठी

PAPER – III

NOTE : **This paper is of two hundred (200) marks containing four (4) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.**

ही प्रश्नपत्रिका दोनशे (200) गुणांची असून तिच्यात चार विभाग आहेत. प्रत्येक विभागांतर्गत तपशीलवार सूचनांप्रमाणे उमेदवारने प्रश्न सोडवावयाचे आहेत.

SECTION - I
विभाग – I

Note : This section contains five (5) questions based on the following poem. Each question should be answered in about thirty (30) words and each carries five (5) marks. **(5x5=25 marks)**

या विभागात पुढील कवितेवर आधारित असे पाच (5) प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर सुमारे तीस (30) शब्दांत द्यावयाचे आहे. प्रत्येक प्रश्नास पाच (5) गुण आहेत. **(5x5=25 गुण)**

त्रिखंड हिंडुनि धुंडितसें,
न परि हरपलें तें गवसे! ध्रु.
होत्यें अजाण माहेरीं
तों खेळ खेळल्यें परोपरी,
लुटूपुटीच्या घरदारीं
लटकीच जाहल्यें संसारी;
तेव्हांचें सुख तें आता
खऱ्या घरींहि न ये हाता!
    चुकचुकल्यापरि
    वाटे अन्तरिं,
    होउनि बावरि
निज श्रेय मी पाहतसें,
न परि हरपलें तें गवसे!
जेथें ओढे वनराजी
वृत्ति रमे तेथें माझी;
कारण कांहीं साक्ष तिथें
मम त्या श्रेयाची पटते;
म्हणुनी विजनी मी जात्यें,
स्वच्छन्दे त्या आळवित्यें.
    स्वभास दावुनि
    परि तें झटदिनिं
    जाई लोपुनि!
मग मी हांका मारितसें।
न परि हरपलें तें गवसें।

1. या कवितेतील निवेदिकेने कोणती खंत व्यक्त केली आहे? त्यामुळे तिची मनोवस्था कशी झाली आहे?

2. कवितेतील भावस्थितीच्या अभिव्यक्तीसाठी पहिल्या कडव्यात कोणती प्रतिमा येते? त्या प्रतिमेची समर्पकता स्पष्ट करा.

3. निवेदिकेला हरपलेल्या श्रेयाची साक्ष कोठे पटते? त्याकरिता निवेदिका काय करते?

4. निसर्गामध्ये गेल्यावर तिला शेवटी काय अनुभव येतो?

5. या कवितेतील 'त्रिखंड', 'श्रेय', 'वनराजी', विजनी', 'स्वभास' या शब्दांचे अर्थ स्पष्ट करा.

SECTION - II

विभाग – II

Note : This section contains fifteen (15) questions each to be answered in about thirty (30) words. Each question carries five (5) marks. **(5x15=75 marks)**

या विभागात पंधरा (15) प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर सुमारे तीस (30) शब्दांत द्यावयाचे आहे. प्रत्येक प्रश्नास पाच (5) गुण आहेत. **(5x15=75 गुण)**

6. महानुभाव पंथातील लेखकांच्या गद्य ग्रंथांची नावे व त्यांचे स्वरूप सांगा.

7. संत तुकारामांच्या अभंगांचे प्रमुख विषय सांगा.

8. 1960 नंतरच्या कोणत्याही दहा मराठी कादंबरीकारांची नावे व त्यांच्या प्रत्येकी एका कादंबरीचे शीर्षक लिहा.

9. इरावती कर्वे यांच्या ललितलेखनाची वैशिष्टये सांगा.

10. मराठी भाषेने प्राकृत भाषांपासून कोणकोणते ऋण घेतले ते सांगा.

11. ‘प्रतिभा’ या शक्तीचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.

12. ‘व्यंजना’ या शब्दशक्तीचे लक्षण व तिचे प्रकार यांची माहिती द्या.

13. साहित्याची भाषा व्यवहारातील भाषेपेक्षा का व कशी वेगळी ठरते ते सांगा.

14. आदिबंधात्मक समीक्षेला कोणत्या मर्यादा पडतात ते सांगा.

15. कथा, दीर्घकथा, लघुकादंबरी आणि कादंबरी यांतील फरक सांगा.

16. सत्यशोधक समाजाची स्थापना केव्हा झाली ते सांगून या समाजाचे कार्य थोडक्यात सांगा.

17. प्रकाशन व्यवहाराचा वाङ्मयीन निर्मितीशी असलेला संबंध सांगा.

18. अंधश्रद्धेविषयी गोपाळ गणेश आगरकर यांनी कोणते विचार व्यक्त केले आहेत ते सांगा.

19. मराठी साहित्यातील भाषाशुद्धीच्या चळवळीविषयी माहिती द्या.

20. ‘औदुंबर’ या कवितेतून सूचित झालेल्या कोणत्याही एका भावार्थाचे वर्णन करा.

SECTION - III
विभाग – III

Note : This section contains five (5) questions from each of the electives / specialisations. The candidate has to choose only one elective / specialisation and answer all the five questions from it. Each question carries twelve (12) marks and is to be answered in about two hundred (200) words.

(12x5=60 marks)

या विभागात प्रत्येक ऐच्छिक / वैकल्पिक अभ्यासक्रमावर आधारित पाच (5) प्रश्न आहेत. उमेदवाराने कोणताही एकच ऐच्छिक / वैकल्पिक विषय निवडावयाचा आहे. त्यावरील सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत. प्रत्येक प्रश्नास बारा (12) गुण असून प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर सुमारे दोनशे (200) शब्दांत लिहावयाचे आहे.

(12x5=60 गुण)

ऐच्छिक I - लोकसाहित्य

21. 'लोकसाहित्य' या संकल्पनेची व्याप्ती व मर्यादा सोदाहरण स्पष्ट करा.

22. प्रभाकर मांडे किंवा रा.चिं. ढेरे यांच्या लोकसाहित्यविषयक संशोधनाचे समालोचन करा.

23. लोकगीते आणि स्त्री-जीवन यांतील अनुबंध उदाहरणे देऊन स्पष्ट करा.

24. लोककथांमधून व्यक्त होणाऱ्या समाजजीवनाचे स्वरूप साधार स्पष्ट करा.

25. एक प्रयोगरूप लोकनाट्य या अंगाने 'दशावतारी' नाटकाचे स्वरूप उलगडून दाखवा.

किंवा

ऐच्छिक II - तौलनिक साहित्याभ्यास

21. तौलनिक साहित्याभ्यासातील तुलनेचे विविध आधारतळ स्पष्ट करा.

22. वाङ्मयीन प्रभाव कोणकोणत्या प्रकारचा असू शकतो ते सांगून वाङ्मयाच्या जडणघडणीतील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

23. 'भारतीय साहित्य' ही संकल्पना एकवचनी आहे की बहुवचनी? या संबंधातील विविध मते नोंदवा.

24. भाषांतर या स्थूल पारिभाषिक संकल्पनेत शब्दशः भाषांतरापासून वेगळ्या कलाप्रकारातील रुपांतरापर्यंत कोणकोणते विविध प्रकार समाविष्ट होतात ते सांगा.

25. शेक्सपियरच्या नाटकांचे मराठीमध्ये कसे अनुवाद झाले ते सांगून या अनुवादांचा मराठी नाटकावर काय परिणाम झाला ते सांगा.

किंवा

ऐच्छिक III - स्त्रीवादी साहित्याभ्यास

21. स्त्रीवाद म्हणजे काय ते सांगून स्त्रीवादी अभ्यासपद्धतींचे स्वरूप उलगडून दाखवा.

22. 'स्त्रीवादी समीक्षाविचार साहित्यकृतीच्या आशयावरच आपले लक्ष केंद्रित करतो' - चर्चा करा.

23. मराठीमधील स्त्रियांच्या काव्यलेखनातून कोणकोणत्या प्रकारच्या स्त्रीजीवनाचे दर्शन घडते, ते उदाहरणे देऊन सांगा.

24. स्त्रीवादी वाचन म्हणजे काय? तुम्ही अभ्यासलेल्या कोणत्याही एका साहित्यकृतीची स्त्रीवादी दृष्टिकोनातून समीक्षा करा.

25. मराठीतील स्त्रियांची आत्मकथने पुरुषसत्ताक मूल्यव्यवस्थेचे दर्शन घडवितात असे तुम्हांस वाटते का? साधार लिहा.

किंवा

ऐच्छिक IV - ग्रामीण साहित्य

21. ग्रामीण साहित्याची पृथगात्म वैशिष्ट्ये कोणती, ते उदाहरणांनी स्पष्ट करा.

22. मराठीतील ग्रामीण साहित्याच्या वाटचालीचे थोडक्यात वर्णन करा.

23. व्यंकटेश माडगूळकर किंवा उद्धव शेळके यांच्या साहित्यविश्वाची ओळख करून द्या.

24. 'गोतावळा' (आनंद यादव) किंवा 'अंगारमाती' (भास्कर चंदनशिवे) या साहित्यकृतीचे ग्रामीण साहित्य या दृष्टिकोनातून परीक्षण करा.

25. मराठी ग्रामीण कवितेची स्वरूपवैशिष्टये उदाहरणांसह विशद करा.

किंवा

ऐच्छिक V - दलित साहित्य

21. 'दलित साहित्याच्या निर्मितीमागे कोणतीही एकच एक प्रेरणा नाही' - चर्चा करा.

22. दलित साहित्याच्या वाटचालीचा ऐतिहासिक अंगाने आढावा घ्या.

23. मराठी कथासाहित्यातील दलित कथेच्या योगदानाची साधार चर्चा करा.

24. दया पवार किंवा यशवंत मनोहर यांच्या कवितांचे गुणविशेष स्पष्ट करा.

25. हिरा बनसोडे किंवा प्रतिभा चांदगुडे यांच्या लेखनाची चिकित्सा करा.

SECTION - IV
विभाग – IV

Note : This section consists of one essay type question of forty (40) marks to be answered in about one thousand (1000) words on any of the following topics. **(40x1=40 marks)**

या विभागात चाळीस (40) गुणांचा निबंधात्मक एक प्रश्न आहे. पुढीलपैकी एका विषयाची निवड करून त्याचे उत्तर सुमारे एक हजार (1000) शब्दांमध्ये लिहावयाचे आहे.

(40x1=40 गुण)

26. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे विविध अभ्यासक्षेत्रांशी असलेले संबंध विशद करा.

किंवा

मराठीतील समकालीन भाषांतरित साहित्याच्या स्वरूपाचे विश्लेषण करा.

किंवा

'स्त्रियांनी लिहिलेले साहित्य' आणि 'स्त्रीवादी साहित्य' या दोन गोष्टी एकच आहेत का ते स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामजीवनातील समस्यांचे चित्रण मराठी ग्रामीण साहित्यातून कसे केले गेले आहे त्याचे वर्णन करा.

किंवा

समकालीन दलित साहित्यातील समाजवास्तव समकालीन आहे काय ते सांगा.

FOR OFFICE USE ONLY							
Marks Obtained							
Question Number	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**
1		26		51		76	
2		27		52		77	
3		28		53		78	
4		29		54		79	
5		30		55		80	
6		31		56		81	
7		32		57		82	
8		33		58		83	
9		34		59		84	
10		35		60		85	
11		36		61		86	
12		37		62		87	
13		38		63		88	
14		39		64		89	
15		40		65		90	
16		41		66		91	
17		42		67		92	
18		43		68		93	
19		44		69		94	
20		45		70		95	
21		46		71		96	
22		47		72		97	
23		48		73		98	
24		49		74		99	
25		50		75		100	

Total Marks Obtained (in words) ....

(in figures) ....

Signature & Name of the Coordinator ....

(Evaluation) Date ....